

Caroli kyrkan Del 3

Caroli kyrka håller ännu fast vid den gotiska tradition som präglade kyrkobyggnadskonsten under Gustav II Adolfs tid. Det långsträckt treskeppiga kyrkorummet med dess pelare, kor och västtorn skiljer sig inte mycket från den senmedeltida kyrkotypen. 1914 och 1915 renoverades Caroli kyrkan efter

ritningar av arkitekten Karl Berlin. Nu byggdes det nuvarande vapenhuset som hade karaktär av byggnadsverk från den karolinska tiden och som anslöt till svensk 1700-talsstil. Dessutom tillkom takdekorationen efter skisser av Filip Månson och interiören fick härigenom en varmare och rikare karaktär än tidigare. Under åren 1938 – 1940 genomgick kyrkan en ännu större renovering då bland annat sakristian kom till och grund och bjälklager förstärktes. Sidoläktarna togs bort och orgelläktaren byggdes till. Tornhuven reparerades och förstärktes och klockorna hängdes upp i ett nytt bjälklag av betong. För ritningarna till denna renovering svarade arkitekten Sigfrid Ericsson, Göteborg och byggmästaren Oscar Johansson, Borås var byggnadsansvarig. Vid grundförstärkningsarbeten 1938-1940 visade det sig att murade gravar befanns sig under större delen av kyrkans golvyta. Sedan 1804 hade inga begravningar i kyrkan ägt rum. Redan 1795 betygades vid biskopsvisitationen detta år att gravsättningar i kyrkan mycket sällan ägde rum. Efter 1822 års eldsvåda hade gravarna dolts av det nya trägolv, som då lades. De upprepade eldsvådorna hade till stor del förstört gravarna och gravstenarna i kyrkan. Det fåtal gravstenar som återstod efter 1822 års brand, lades då som golv i de dåvarande vapenhusen. Några fragment finns i tornet. Talrika stycken av brandskadade eller sönderslagna gravstenar påträffades vid grundförstärkningsarbetena. Man fann även beslag av koppar, handtag av järn samt enstaka mynt, de flesta från 1680-talet. Bakom altaret fann man ett mynt från 1625. Enligt Nils Hufwedsson Dahl fanns 1719 endast tre gravstenar i kyrkan nämligen över hans far rådmannen Hufwed Nilsson, död 1690, hans styvfar prosten Mårten Lithenius, död 1699, samt hans morfar rådmannen Anders Jonsson Kamp död 1691, med deras närmaste anhöriga. Lithenius låg i den grav i koret, som disponerades av församlingens kyrkoherdar. Den förste som begrovs där var Arvid Haqvinius Hornius, som avled 1652. Beslut om fri grav för kyrkoherden hade fattats 1676. Prosten Johan Sandman förvärvade dock en egen grav framme i koret.

De första som förvärvade gravplatser i tornet voro Joen Glåp och Lars Graf. Priset för dessa platser angavs 1690 till 30 rdr, samma pris som gällde för gravarna vid smågångarna mellan korsgången och korset samt vid stora gången väster om korsgången. Gravarna vid stora gången och i koret kostade 40 rdr, de vid smågångarna 20 rdr. Kyrkans protokoll innehåller många uppgifter om gravplatserna i kyrkan. Det skulle föra för långt att dröja vid dem, särskilt som gravarna, så snart de efterlevande av olika anledning ej längre sörjde för dem, avyttrades till andra. Utrymmet var begränsat och önskemålet att få vila inom kyrkans murar livligt, varför konflikter ej sällan uppstod. En uppfattning om förhållandena ger en förteckning på gravarna i kyrkan från år 1753. Den återges här på grund av de inblickar den ger i församlingens liv och för de personhistoriska upplysningar den skänker.

Upe i tornet finns det gravstenar från sent 1600-tal och man hittar en del av en dopfont och av ett fönster.

Man kan säga att Caroli kyrka i dag har en arkitektur som representerar 1600-talet, en altartavla från 1800-talet och inredningen i övrigt 1900-tal. Predikstolen och dopfonten har ritats av arkitekt Ericsson och kom till utförande 1916 respektive 1919 av skulptören Johan Björk. Orgelfasaden ritades 1824 av C. G. Blom-Carlsson. Altaruppsatsen utfördes 1839 – 1840 till sin mitt del av hemmansägare Johannes Andersson från Mjölby, förgyllningen har utförts av A. L. Rothoff. Sidotavlorna med omramning är ett verk av Berger Lignell och altarkrucifix och silverstakar är en gåva till kyrkan 1975.

Av märkliga äldre inventarier kan nämnas den s. k Karl XII-kalek ett sengotiskt polskt arbete från 1400-talet senare del. Den är ett krigsbyte från Thorn i Polen och en gåva av kunden till drabantprästen Johan Sandman som blev kyrkoherde i Borås och skänkte den till kyrkan år 1705. Kyrkan har en oljemålning från år 1852 "Kristus på korset" utförd av konstnären G. Bruswitz. Denna tavla är en av de två som är skänkta till kyrkan av den så kallade rike Nellson. I sakristian förvaras en vacker tvåarmad kandelaber av s. k Borås silver.